

POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K POSTNÍ DOBĚ 2012

«*Starejme se jeden o druhého a pobízejme se k lásce a k dobrým skutkům.*»

(Žid 10, 24)

Bratři a sestry,

postní období nám znovu poskytuje možnost, abychom uvažovali o jádru křesťanského života – o lásce. Je to doba vhodná k tomu, abychom za pomoci Božího Slova a svátostí obnovili svoji osobní i společnou cestu víry. Její prožívání je poznamenáno modlitbou i sdílením, mlčením i postem, v očekávání velikonoční radosti.

Letos chci předložit několik myšlenek ve světle krátkého biblického textu z *Listu Židům*: „Starejme se jeden o druhého a pobízejme se k lásce a k dobrým skutkům“ (10, 24). Tato věta je zahrnuta do perikopy, v níž svatopisec napomíná k důvěře v Ježíše Krista jako nejvyššího kněze, který pro nás získal odpuštění a přístup k Bohu. Plodem toho, že přijmeme Krista, je život rozvíjený podle třech teologálních ctností. Jedná se o to, abychom se k Pánovi přiblížili „s upřímným srdcem a s plnou *vírou*“ (v. 22), drželi se pevně „*naděje*, kterou vyznáváme“ (v. 23), a trvale byli společně s bratřími pozorní vůči žití „*lásky* a dobrých skutků“ (v. 24). Také se tam říká, že pro posílení evangelních postojů je důležitá účast na liturgických shromážděních a na modlitbě ve společenství, se zřetelem na eschatologický cíl – na plné společenství s Bohem (v. 25). Pozastavím se u verše 24, který několika svými výroky poskytuje cennou a stále aktuální nauku o třech aspektech křesťanského života: o pozornosti vůči druhému, o vzájemnosti a o osobní svatosti.

1. „*Starejme se*“: zodpovědnost za bratra

Prvním bodem je výzva, abychom „se starali“. Zde použité řecké sloveso *katanoein* znamená dobře si všimat, být pozorný, dívat se s uvědoměním, pozorovat nějakou skutečnost. V evangeliu ho nacházíme tehdy, když Ježíš vyzývá učedníky, aby „pozorovali“ nebeské ptáky, kteří, aniž by se namáhali, jsou předmětem starostlivé a pozorné Boží prozřetelnosti (srov. Lk 12, 24), a když učedníkům říká, aby „viděli“ trám ve vlastním oku, dříve než budou pozorovat třísku v oku bratrově (srov. Lk 6, 41). Nacházíme ho ještě i v jiné části *Listu Židům*, a sice jako výzvu „pozorovat Ježíše“ (3, 1) coby apoštola a velekněze našeho vyznání. Sloveso, které otevírá naši exhortaci, je tedy výzvou, abychom zaměřovali pohled na druhého, především na Ježíše, abychom byli jedni k druhým pozorní a nechovali se k sobě jako cizí lidé a lhostejní k osudu bratří. Často však převládá opačný postoj – lhostejnost a nezájem, které zakrývají sobectví a maskují se zdánlivým respektem k „soukromé sféře“. I dnes mocně zaznívá Pánův hlas, jenž každého z nás vyzývá, aby měl o druhého starost. I dnes Bůh od nás chce, abychom byli „strážci“ svých bratří (srov. Gen 4, 9), navazovali vztahy charakterizované vzájemnou péčí a pozorností vůči *dobru* druhého

člověka, vůči *veškerému* jeho dobru. Důležité přikázání lásky k bližnímu od nás vyžaduje, abychom si uvědomovali, že jsme zodpovědni za druhého člověka, který, stejně jako já, je Božím stvořením; toto přikázání nás i povzbuzuje, abychom si to uvědomovali. Skutečnost, že jsme bratři a sestry v lidstvu, a mnohdy i ve víře, nás musí vést k tomu, abychom v druhém člověku viděli své opravdové *alter ego*, jež Pán nekonečně miluje. Budeme-li pěstovat vizi bratrství, pak solidarita a spravedlnost, jakož i milosrdenství a soucit, přirozeně vytrysknou z našeho srdce. Boží služebník Pavel VI. prohlašoval, že dnešní svět trpí především nedostatkem bratrství: „Lidstvo strádá těžkou chorobou. Její příčina netkví ani tolik v tom, že přírodní bohatství se ztenčuje nebo že si je sobecky přivlastňuje několik málo jedinců, ale spíše v uvolnění bratrských svazků jak mezi jednotlivci, tak mezi národy“ (Enc. *Populorum progressio* [26. března 1967], č. 66).

Pozornost vůči druhému člověku v sobě zahrnuje to, že mu přejeme dobro ve všech jeho podobách – fyzické, morální i duchovní. Zdá se, že současná kultura ztratila smysl pro dobro a zlo, zatímco je třeba s naléhavostí znovu zdůrazňovat, že dobro existuje a vítězí, protože Bůh „je dobrotivý a prokazuje dobrodiní“ (Žalm 119, 68). Dobro je tím, co ochraňuje a posiluje život, bratrství a společenství. Zodpovědnost vůči bližnímu tedy znamená chtít a konat dobro pro druhého a přát si, aby se i on otevřel logice dobra. Zajímat se o bratra znamená otevírat oči pro jeho potřeby. Písmo svaté varuje před nebezpečím srdce zatvrzelého jakýmsi „duchovním znečitlivěním“, které nás oslepuje před utrpením druhých. Evangelista Lukáš přináší dvě Ježíšova podobenství, kde jsou uvedeny dva příklady takovéto situace, která může vzniknout v lidském srdci. V podobenství o dobrém Samaritánovi se kněz i levita lhostejně „vyhýbají“ člověku přepadenému a oloupenému lupiči (srov. Lk 10, 30-32); a v příběhu o boháči si člověk nasycený svým majetkem nevšímá situace chudého Lazara, který umírá hladem před jeho dveřmi (srov. Lk 16, 19). V obou případech se setkáváme s opakem postoje „starat se“ a hledět s láskou a soucitem. Co brání tomuto lidskému láskyplnému pohledu na bratra? Často je to hmotné bohatství a nasycenost, ale také upřednostňování svých zájmů a starostí přede vším ostatním. Nikdy nesmíme být „neschopní milosrdenství“ s tím, kdo trpí. Naše srdce nikdy nesmí být natolik pohlceno vlastními záležitostmi a problémy, aby před křikem chudého ohluchlo. Právě pokora srdce a osobní zkušenost s utrpením se mohou ukázat jako zdroj vnitřního probuzení k soucitu a ke vnímavosti vůči druhému: „Spravedlivý zná při slabých, zlovolník nemá rozum, aby ji poznal“ (Přísl 29, 7). Tak chápeme, proč „plačící“ jsou „blahoslavení“ (srov. Mt 5, 4): jsou to ti, kdo dokážou vycházet ze sebe, aby pocítili dojetí nad bolestí druhých. Setkat se s druhým člověkem a otevřít své srdce pro jeho potřeby je příležitostí být spasený a být blahoslavený.

„Starat se“ o bratra rovněž zahrnuje starost o jeho duchovní dobro. Chci zde připomenout jeden aspekt křesťanského života, který, podle mého zdání, upadl v zapomnění – *bratrské napomenutí směřující k věčné spáse*. Ve všeobecnosti jsou dnes lidé dost citliví, když se hovoří o charitě a o pomoci fyzickému a materiálnímu zdraví ostatních, ale o duchovní zodpovědnosti za bratry se téměř úplně mlčí. Nebylo tomu tak v prvotní církvi a není tomu tak ani ve společenstvích skutečně zralých ve víře, kde si berou k srdci nejen bratrovo tělesné zdraví, ale i zdraví jeho duše pro dosažení posledního cíle. V Písmu čteme: „Pokárej moudrého, bude tě mít rád. Dávej moudrému: zmoudří ještě víc“ (Přísl 9, 8-9). Sám Kristus přikazuje pokárat bratra, který hřeší (srov. Mt 18, 15). Sloveso použité

k označení bratrského napomenutí – *elenchein* – je totožné s tím, kterým se označuje prorocké poslání vlastní křesťanům při obžalobě pokolení, které připouští zlo (srov. Ef 5, 11). Církevní tradice zahrnuje mezi skutky milosrdenství i „napomínání hříšníků“. Je důležité znovu získat tento rozměr křesťanské lásky. Při uskutečňování zla se nesmí mlčet. Mám zde na mysli postoj těch křesťanů, kteří se z lidských ohledů nebo prostě z pohodlnosti přizpůsobují běžné mentalitě, místo aby bratry varovali před takovými způsoby myšlení a jednání, které jsou v protikladu k pravdě a nevedou po dobré cestě. Křesťanské napomenutí však nikdy není vedeno duchem odsuzování nebo obviňování, ale vždy je uváděno do pohybu láskou a milosrdenstvím a pramení z opravdové péče o bratrovo dobro. Apoštol Pavel prohlašuje: „Kdyby někdo byl náhle stržen k nějakému poklesku, uveďte ho na správnou cestu v duchu mírnosti; jste přece lidé duchovní! Jen si dávej pozor každý sám na sebe, aby ses nedostal do pokušení i ty“ (Gal 6, 1). V našem světě proniknutém individualismem je třeba znovu objevit důležitost bratrského napomenutí, abychom společně kráčeli ke svatosti. Dokonce i „spravedlivý sedmkrát padne“ (Přísl 24, 16), jak říká Písmo, a my všichni jsme slabí a chybuující (srov. 1 Jan 1, 8). Je tedy velkou pomocí, když pomáháme druhým a necháváme pomáhat i sobě, abychom poznávali sami sebe v pravdě, abychom zlepšovali svůj život a kráčeli po Pánově cestě přímějí. Vždy je zapotřebí pohledu, který miluje a opravuje, který poznává a uznává, rozlišuje a odpouští (srov. Lk 22, 61), jako to činil a činí Pán s každým z nás.

2. „Jeden o druhého“: dar vzájemnosti

Takováto starostlivost o druhé lidi je v protikladu k mentalitě, která redukuje život jen na pozemský rozměr, nebere v úvahu jeho eschatologickou perspektivu a ve jménu individuální svobody přijímá jakoukoli morální volbu. Společnost, jakou je ta současná, se může stát hluchou jak k fyzickým bolestem, tak i k duchovním a morálním životním potřebám. V křesťanském společenství to tak nesmí být. Apoštol Pavel nás vyzývá, abychom usilovali o toto: být vedeni „k pokoji a k vzájemnému duchovnímu prospěchu“ (Řím 14, 19), a byli nápomocni „bližnímu k jeho dobru a prospěchu“ (tamtéž 15, 2), aniž bychom hledali vlastní zisk, ale „to, co prospívá všem, aby tak mohli dojít spásy“ (1 Kor 10, 33). Vzájemné napravování a povzbuzení v duchu pokory a lásky musí být součástí života křesťanského společenství.

Pánovi učedníci, napojeni na Krista prostřednictvím eucharistie, žijí ve společenství, které je poutá k sobě navzájem jako údy téhož těla. To znamená, že ten druhý ke mně patří, že jeho život a jeho spása se týkají mého života i mé spásy. Zde se dotýkáme velmi hlubokého prvku života ve společenství. Náš život se jak v dobrém, tak ve zlém vztahuje k životu druhých lidí. Hřích i skutky lásky mají rovněž dimenzi společenství. V církvi jako Kristově mystickém těle se takové společenství potvrzuje. Společenství neustále koná pokání a vyprošuje si odpuštění za hříchy svých dětí, ale zároveň trvale a s radostí plesá nad svědectvími o ctnostech a o lásce, které se v něm rozvíjejí. Údy se mají „starat jeden o druhého“ (1 Kor 12, 25), říká sv. Pavel, protože jsme jedním tělem. Láska vůči bratřím, jejímž výrazem je almužna – spolu s modlitbou a postem typická praktika postního období – je zakořeněna v této spolupatřičnosti. Také skrze konkrétní starost o ty, kdo jsou chudší, může každý křesťan vyjádřit svou příslušnost k jednomu tělu, jímž je církev. Vzájemná pozornost vůči ostatním je rovněž uznáním dobra, které Pán v nich koná, a spolu s nimi

poděkováním za divy milosti, jež dobrý a všemohoucí Bůh neustále působí na svých dětech. Když křesťan spatří v druhém člověku působení Ducha Svatého, musí se z toho jen radovat a velebit nebeského Otce (srov. Mt 5, 16).

3. „Pobízejme se k lásce a k dobrým skutkům“: společně kráčet ke svatosti

Tento výraz z *Listu Židům* nás nutí k tomu, abychom uvažovali o univerzálním povolání ke svatosti a stálosti cesty v duchovním životě, abychom usilovali o větší dary a o stále vyšší a plodnější lásku (srov. 1 Kor 12, 31-13, 13). Pozornost jednoho vůči druhému má za cíl vzájemné povzbuzení ke stále větší a účinnější lásce, „jako světlo úsvitu, jehož záře roste až do bílého dne“ (Přísl 4, 18), v očekávání, že v Bohu budeme žít den bez západu slunce. Čas, který jsme ve svém životě dostali, je cenný pro to, abychom v Boží lásce objevovali a konali skutky dobra. Sama církev tak roste a rozvíjí se, aby dosáhla plné zralosti v Kristu (srov. Ef 4, 13). Do takovéto perspektivy dynamického růstu se začleňuje i naše exhortace, abychom se navzájem stimulovali a dospěli k plnosti lásky a dobrých skutků.

Bohužel je zde stále přítomné nebezpečí vlažnosti, potlačení Ducha a odmítnutí „využít hřivny“, které jsme dostali pro dobro svoje i druhých lidí (srov. Mt 25, 25 a násl.). Všichni jsme obdrželi duchovní nebo materiální bohatství užitečné pro naplňování Božího plánu, pro dobro církve i pro osobní spásu (srov. Lk 12, 21b; 1 Tim 6, 18). Učitelé duchovního života připomínají, že ten, kdo v životě víry nepostupuje dopředu, jde dozadu. Drazí bratři a sestry, přijměme stále aktuální výzvu, abychom usilovali o „vysokou míru běžného křesťanského života“ (JAN PAVEL II., Apoštol. list *Novo millennio ineunte* [6. ledna 2001], n. 31). Moudrost církve, která uznává a prohlašuje za blahoslavené a svaté některé příkladné křesťany, má za cíl vzbudit touhu po napodobování ctností. Svatý Pavel napomíná: „V uctivosti předhánějte jeden druhého“ (Řím 12, 10).

Kéž všichni tváří v tvář světu, který vyžaduje od křesťanů nové svědectví lásky a věrnosti Pánu, pocítí naléhavou potřebu vstoupit do soutěže v lásce, ve službě a v dobrých skutcích (srov. Žid 6, 10). Tato výzva je zvláště naléhavá v posvátném čase přípravy na Velikonoce. S přáním svatého a plodného postního období vás svěřuji přímluvám blahoslavené Panny Marie a ze srdce všem uděluji apoštolské požehnání.

Ve Vatikánu 3. listopadu 2011

Benedictus PP. XVI